

Kifinomultság és maximalizmus

Refinement and Perfectionism

A történészek Nagy Konstantin római császárt rendre biborban születettként emlegetik, akit ez az alaphelyzet nagy tettek végrehajtására predesztinált. Modern polgári értelemben ugyan, de Würtz Ádám Jr. is a sors kegyeltjeként látta meg a napvilágot. Édesapja, a páratlan tehetségű és munkabírású idősebb Würtz Ádám, a XX. század egyik legjelentősebb képzőművésze fiának senki máséhoz nem hasonlítható gyerekkort tudott biztosítani. A családi fészek totális szellemi összkomfortja ellenére Junior a felnőtt kora hajnalán nyílt sisakrostelllyal rohant bele különböző értelmetlen és méltatlan csatákba. Ám az útját eleve meghatározta az a tény, ahová született...

■ **Egy angyalföldi művészházban, abszolút egyedi szellemi közegben nevelkedett. Hogy emlékszik vissza kisgyermekkorai énjére?**

– Úgy gondoltam, hogy mindenhol az van, mint nálunk – mondja művész. – Két-három évesen Picasso-, Dalí-, Miro-albumokat lapozgattam és akár bele is firkálhattam a csodálatos könyvekbe. Később édesapám mellett ülve rajzolgattam, mialatt ő dolgozott. Amikor a szüleimet a barátaik meglátogatták, én is teljes jogú résztvevője lehettem a beszélgetéseknek. Gyakran megfordult nálunk többek között Gross Arnold, Gyulai Líviusz, Reich Károly, Kondor Béla, Horváth Ferenc, a műkereskedő Koller Gyuri bácsi és a Kossuth-díjas tipográfus Szántó Tibor. Ez a társaság számomra már akkor igen magasra tette a lécezt.

■ **Ám egyszer csak megszűnik az édesni állapot és át kell lépni a családi otthon küszöbét. A tágabb angyalföldi környezet pedig hagyott némi kívánnivalót maga után...**

– Nem jártam óvodába, így ezzel a ténnyel először csak az általános iskolában szembesültem. Hamar megtapasztaltam, hogy nem mindenki él úgy, mint mi. A kezdet kezdetén már azt sem értettem, hogy miért kellett engem átkényszeríteni a balkezességemről jobbkezessé, amikor ez hat éven át senkit nem zavart. Ezután azt is át kellett élnem, hogy őszinteségem miatt büntetésből

nem lehettem kisdobos, majd úttörő sem. Nekem természetes volt, hogy szüleim a napi politikáról is mindig nyíltan beszéltek előttem. Nem hazudták azt, hogy hisznek a szocialista eszmékben és az oly' sokszor hangoztatott egyenlőségben. Iskolásként azonban hamar megtapasztaltam, hogy a többi felnőtt hazudik, a gyereket pedig megbüntetik a nyitottságáért, aki ezután bezárkózik. Korán rájöttem arra is, hogy kétfajta ember van: az egyik intelligensnek születik, a másik nem. Ha valaki intelligenciával születik, az a lexikális tudást nem veszi olyan feszesen, mint az, akinek hiányosságai vannak.

■ **Minden kamasznak át kell bukdácsolnia a lázadó kor hepehupáin. Hatvanadik születésnapja alkalmából megjelent albumban őszintén vall a meglehetősen viharos ifjúkoráról.**

– Valami megmagyarázhatatlan kíváncsiság vitt le az utcára, hogy megismerjem az angyalföldi vagányok életét. Kerestem a helyem a másfajta közegben, de nem találtam. Ám a primitív környezetben, a kívülről ért hatások ellenére, az egymás vállát veregető bandatagok közt is meg tudtam őrizni az intelligenciámat. A különböző világok közötti átjárásom nem merevített bele egyik közegbe sem. A nagy sodródás idejének egyik csodáját Koller Gyuri bácsinak köszönhetem. Kifizette az egyik munkámért járó összeget és akkor hirtelen kialakult a VALAKI tudatom. Utána a galeri tagjaival ugyanúgy lementünk a Duna-partra, mint máskor. Az ismerős rendőr mindnyájunknak éppúgy kokit akart adni, mint máskor. De én ÚGY néztem a szemébe, hogy velem mégse tette meg...

■ **Különleges képességei hamar nyilvánvalóvá váltak, hiszen egyik rajzát már tizenhét évesen megjelentette az Ifjúsági Magazin.**

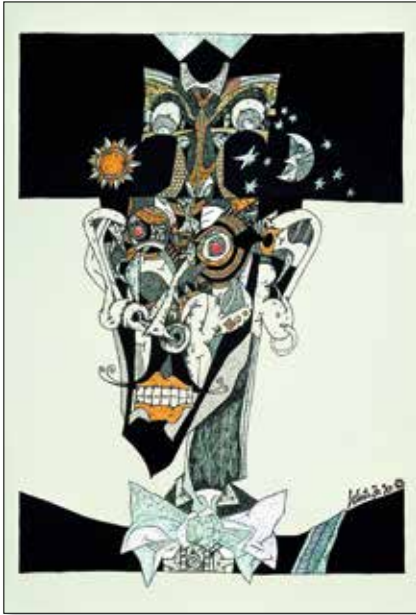
– Hivatászerűen egyáltalán nem akartam rajzolásból foglalkozni, hisz' nihilista világcsavargónak készültem. Átmenetileg a hírlapkiadónál mindenesként és műszaki rajzolóként dolgoztam, ahol néha, merő unalomból firkálgattam. A titkárnőnk nagyon megkedvelt engem és a magazinhoz ő vitte át a rajzaimat. Szinte ugyanakkor történt, hogy édesapám különös módon akart kiszakítani a galeris haverjaim közül. Vett egy autót és

Historians usually mention Constantine the Great as the Purple-born, which situation made him do great deeds. In a modern, civilian term Ádám Würtz Jr. was also born to be the fate's favoured one. His father, Ádám Würtz, the exceptionally talented artist with huge working capacity was a most significant artist of the 20th century, who could provide his son with a childhood nobody else could have. In spite of all the spiritual comfort in the family home, at his early adulthood junior ran into various pointless and unworthy fights with his cards on the table. Yet, his way was basically determined by the fact where he was born...

■ **You were brought up in an artists' house in Angyalföld, in an absolutely stimulating spiritual environment. How do You recall Your childhood self?**

– I thought it was the same everywhere, as it was with us – the artist says. At the age of two or three I was leafing through albums of Picasso, Dalí and Miro, and I could even draw in the wonderful books. Later I was drawing sitting next to my father while he was working. When my parents were visited by their friends, I was an equal partner in the conversations. We often had – among others – the artists Arnold Gross, Líviusz Gyulai, Károly Reich, Béla Kondor, Ferenc Horváth, the art dealer György Koller and the Kossuth Prize winner typographer Tibor Szántó. That company raised the bar even back then.

arra kért, hogy dolgai intézésekor én fuvarozzam össze-vissza. Így jutottunk el Szántó Tiborhoz is, aki rákérdezett, hogy épp most mit csinálók. Rajzolgat, mondta az apám. Erre föl Tibor bácsi kivett a fiókjából három novellát, és megkért, hogy illusztráljam azokat a jó nevű magazin, a Tükör számára. Vért izzadtam, de megérte, mert nagy sikere lett az elkészült képeknek. Akkor jöttem rá, hogy a sorsom elől nem menekülhetek és így lettem tizennyolc évesen szabad szellemi foglalkozású grafikus.

■ **Szinte hihetetlen, hogy mindenféle „hivatalos” képzés nélkül húszas éveik elején már javában a pályán volt.**

– A megelőlegezett bizalom és az önkifejezés egyre követelőzőbb belső kényszere komoly hajtóerőnek bizonyult. Apám zseni és varázsló volt, aki életében 2700 könyvet illusztrált. Aprócska gyerekként már mellette rajzolgattam, nyolcéves koromban pedig a linómetszés rejtelmibe is beavatott. Ugyan mit tudtam volna tanulni ezek után bármilyen oktatási intézményben? Keményen dolgoztam és huszonnyolc évesen az óriási szakmai kihívást jelentő rézkarcaimmal jelentkeztem a Művészeti Alaphoz, ahol azonnal fel is vettek a tagok közé. Természetesen a hivatásos művészek részéről kaptam hideget, meleget, de nem érdekelt, mentem tovább a saját utamon.

■ **Munkásságára a kezdetek óta tematikai, formai és technikai sokrétűség jellemző.**

– Csak ihletett állapotban tudok alkotni. Előfordul, hogy elkezdek egy képet és csak két év múlva fejezem be. Motívumain vissza-

■ **But once Your life in Paradise ended, and You had to get out of the family home. And the broader surroundings in Angyalföld were not the best...**

– I didn't attend the kindergarten, so I first met this fact in the primary school. Soon I had to see that not everybody lied the way we did. At the very beginning I did not even understand why I was forced to become right-handed from being left-handed, when nobody had cared about it for six years. Then I also had to face the fact that due to my honesty I could not become a young pioneer and a pioneer later. It was absolutely normal to me that my parents always talked about politics openly in front of me. They did not lie to believe in the socialist principles and the so many times echoed equality. In the school I soon learned that other adults lie and children are punished for their openness, which make them lock themselves up. I also realised very early that there were two kinds of people: one is born intelligent the other isn't. If one is born with intelligence, he wouldn't take lexical knowledge as seriously as the one who has gaps.

■ **Every teenager has to get through the ups and downs of rebellion. In the book published on the occasion of Your 60th birthday You talk openly about Your quite stormy youth.**

– I was taken down to the street by some unexplainable curiosity to get to know the life of the tough guys in Angyalföld, tried to find my place in a different milieu, but I couldn't. Yet, in that rather primitive environment, despite the impacts from outside and among the gang members who were patting each other's shoulders, I could keep my intelligence. My passage between different worlds helped me not to get stuck in any of them. One of the wonders during my big drifting I can thank to György Koller. He paid for one of my works and then suddenly I had my notion of being SOMEBODY formed. Later the members of the gang and I went to the bank of the Danube just like before. The policeman who we knew wanted to hit us on the head like before. But I looked in his eyes THAT way, so he didn't do it...

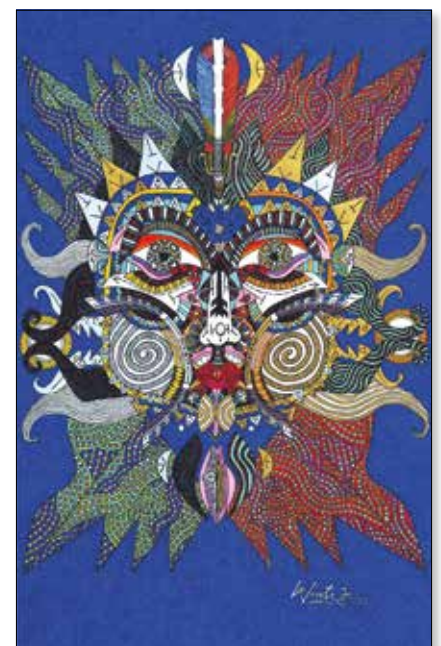
■ **Your exceptional skills became known quite soon, since one of Your graphic works was published in the Youth magazine when you were 17.**

– I did not want to do drawing as a profession at all, because I wanted to become a nihilist hobo. Temporarily I was working at

the Publishing House as a Friday boy and was drawing technical illustrations. When I was bored I made sketches. The secretary quite liked me and took my drawings to the magazine. It was nearly at the same time that my father wanted to get me out of the gangs. He bought a car and asked me to drive him here and there when he had some arrangements. That is how we got to Tibor Szántó, who asked what I was doing. He keeps drawing – my father said. So Tibor Szántó took three short stories out of his drawer and asked me to illustrate them for well-known magazine, Tükör (Mirror). I was sweating blood, but it was worth it, because the pictures met great success. That was the time when I realised that I cannot escape my fate, and that is how I became at the age of 18 a free lance graphic artist.

■ **It is quite unbelievable that without any “official” training You had a career at the beginning of Your 20s.**

– The confidence placed in me and the increasing inner need to express myself proved to be a strong drive. My father was a genius and a wizard, who illustrated 2,700 books in his life. As a small child I was drawing next to him and at my age of 8 he taught me the secrets of lino-cutting, too. What could I have learnt after all this in any educational institutions? I worked hard and at the age of 28 I applied with my etchings to the prestigious Hungarian Art Foundation, and I was accepted immediately. Of course, I came in for a lot of criticism from the professional artists, but I didn't care – I went on my own way.

visszatérnek, ám más-más mondanivalóval. A technika pedig csupán addig foglalkoztat, míg a saját mércém szerint csúcsra nem jutok azon a területen. Nem akarom újra és újra ismételni önmagam. Nem a mennyiségi mutatók mentén tevékenykedem. Így nem csoda, hogy nem tartozom a gyakran kiállító művészek táborába. Ám amikor mégis közszemlére teszem az alkotásaimat, akkor minden egyes darab abszolút „léc fölötti”. A képeim vizuálisan azonnal megfogják az érdeklődőt, ám szerelem megoldoztatni a tárlatlátogatót. Ha időt és energiát szán az elmélyedésre, akkor rejtett titkokra bukkan és komplex élményben részesül.

■ Pályája ismeretében elmondható, hogy ön egy szárnyaló lelkű, saját világgal rendelkező szabad madár.

– A szabadság elméletben kiválóan működik, a gyakorlati kivitelezése azonban mindenki számára komoly feladat. Jómagam szeretek egyedül létezni a világban. Nem kell, hogy húzzanak és én sem húzok senkit...

■ Végül is nem lett nihilista világcsavargó, de az elmúlt évtizedekben rövidebb, hosszabb ideig igen sok helyen élt.

– A nyolcvanas években még minden férfinember megkapta katonai behívót és a seregben

le kellett húznia a kötelező két évet. Én is bevonultam, de három hónap után minden elkövettem, hogy ne kelljen a kaszárnyában töltenem a hátralévő időt. Mindig úgy éreztem, hogy közöm van John Lennonhoz. Ő nemcsak zenész, hanem vezető hajlamú, szociális érzékenységgű gondolkodó is volt. A katonaságnál eltöltött idő elején elhatároztam, hogy halála első

évfordulóján, 1981 decemberében New Yorkban gyertyát gyújtok majd a Dakota-ház előtt. Hála istennek ezt a tervemet akkor meg is tudtam valósítani. Azóta többször eljutottam a tengerentúlra, sőt: éltem, dolgoztam is odakinn.

– Freedom works perfectly in theory, but its practical execution is a hard task for everyone. I like to be alone in the world. I don't need to be pulled and I don't pull anybody...

■ Finally You didn't become a nihilist hobo of the world, but in the past decades You have lived in many places for longer or shorter terms.

– In the 1980s every man had to do military service and spend the compulsory two years in the army. I also had to join the army, but after three months I did everything so that I would not have to spend the rest of the time in the barracks. I always felt I had something to do with John Lennon. He was not only a musician, but also a leading type, socially sensitive thinker. At the beginning of the time I spent in the army I decided that on the first anniversary of his death, in December 1981, I will light a candle in front of the Dakota House in New York. Thanks God I could do it. Since then I have been

■ Az elmúlt tizenkét évben többet tartózkodott külföldön, mint itthon.

– Feleséggem Brüsszelben a NATO-főtitkár protokollfőnöke, így a belga fővárosban van a bázisunk. Állandóan jövök-megyek a nagyvilágban, ám ez a helyzet az idén kissé megváltozott. Elhatároztam ugyanis, hogy hatvanadik születésnapom alkalmából könyvet jelentetek meg az elmúlt évtizedekről és egy gyűjteményes kiállítást is tető alá hozok. A dupla feladat itthoni megoldása elég sok időt vett igénybe. A Próféta Galériában mintegy nyolcvan művet ismerheti meg a nagyközönség, a '75-ös linómetszettől a legutóbbi munkáimig. A tárlatot egy, a számomra abszolút hiteles személyiség, a Kossuth-díjas Gyulai Líviusz nyitotta meg és ott került sor a könyvpremierre is. A közeljövőben az Írók Boltjában is szeretnék egy albumbemutatót szervezni.

Szendi Horváth Éva

A képzőművész munkásságáról megjelenő könyv művészeti részét lapunk fordító-munkatársa, dr. Sinóros Szabó Katalin írta, és a kiállítás szakmai bemutatóját is ő tartotta.

Art essays of the book about the artist's work was written by Dr. Kate Sinóros Szabó, translator of our magazine, and she also held the professional introduction of the exhibition.

overseas many times, and I have also lived and worked there.

■ In the past twelve years You have spent more time abroad than in Hungary.

– My wife is the Chief of Protocol of NATO HQ in Brussels, so we are based in the capital of Belgium. I keep coming and going in the world, but this situation has changed this year a bit. I decided that on the occasion of my 60th birthday I would like to publish a book about the past decades and have a comprehensive exhibition as well. It took a lot of time to do this double task in Hungary. In the Próféta Gallery the public can see some 80 of my works from the lino-cuts made in 1975 to my latest ones. The exhibition was opened by a person, who is absolutely authentic to me: Kossuth Prize winner graphic artist Líviusz Gyulai. The book launch was held there, too. In the near future I would also like to have another book launch in the Writers' Bookshop (Írók Boltja), Budapest.

■ Knowing Your career one can say that You are a free bird with a soaring spirit and a special individual world.